

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії Анастасія РЕНКАС, 1990 року народження, громадянка України, освіта вища: у 2012 році закінчила Національний університет "Одеська юридична академія", здобувши ступінь вищої освіти «магістр», спеціальність «правознавство», працює в Національному агентстві з питань запобігання корупції та займає посаду керівника відділу розвитку інституту викривання НАЗК та є менеджером проєкту "Єдиний портал повідомлень викривачів", виконала акредитовану освітньо-наукову програму Національного університету «Одеська юридична академія», Міністерства освіти і науки України, м. Одеса (ОГ 37284 Право (081 Право)).

Разова спеціалізована вчена рада утворена наказом Національного університету «Одеська юридична академія», Міністерства освіти і науки України, м. Одеса від «08» липня 2024 року №1940-10, у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради **Лариси АРКУШИ**, доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової діяльності Національного університету «Одеська юридична академія»;

Рецензентів: **Вадима ПОЖАРА**, кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

Віктора ЗАВТУРА, кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

Офіційних опонентів: **Ганни ТЕТЕРЯТНИК**, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри кримінального процесу та криміналістики Одеського державного університету внутрішніх справ;

Олени КОСТЮЧЕНКО, кандидата юридичних наук, доцента,

завідувача кафедри кримінального процесу та криміналістики
Навчально-наукового інституту права Київського національного
університету імені Тараса Шевченка,
на засіданні «23» серпня 2024 року прийняла рішення про присудження ступеня
доктора філософії з галузі знань 08 «Право» Анастасії РЕНКАС на підставі
публічного захисту дисертації «Підстави та процесуальний порядок повідомлення
про підозру окремій категорії осіб» за спеціальністю 081 «Право».

Дисертацію виконано в Національному університеті «Одеська юридична
академія», Міністерства освіти і науки України, м. Одеса.

Науковий керівник – Торбас Олександр Олександрович, доктор юридичних
наук, професор, завідувач кафедри кримінального процесу Національного
університету «Одеська юридична академія».

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є
першим у науці кримінального процесуального права комплексним дослідженням
підстав та порядку повідомлення про підозру окремій категорії осіб відповідно до
актуального кримінального процесуального законодавства.

За результатами дисертаційного дослідження отримано наступні результати,
що мають наукову новизну:

вперше:

- запропоновано з метою кращого захисту прав підозрюваних у
кримінальному провадженні внести зміни до ч. 1 ст. 42 КПК України та визначити,
що підозрюваним є особа, яка затримана у кримінальному провадженні, а не
затримана «за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення»;

- запропоновано задля уніфікації кримінального процесуального
законодавства викласти ч. 1 ст. 298-4 КПК України в наступній редакції:

«1.Повідомлення про підозру у вчиненні кримінального проступку
здійснюється за правилами, передбаченими Главою 22 цього Кодексу. У процесі
повідомлення про підозру дізнавач наділяється правами слідчого»;

- сформульовано пропозицію щодо виділення поміж стандартної тріади форм кримінального провадження (звичайна, спрощена, ускладнена) також змішану форму, яка включатиме елементи спрощеної та ускладненої форми;

- запропоновано ч. 2 ст. 388 КПК України викласти в наступній редакції «Присяжні складають присягу такого змісту...», акцентуючи увагу на тому, що складення присяги є не правом, а обов'язком присяжних;

- запропоновано внести зміни до ч. 1 ст. 482 КПК України та викласти її в наступній редакції: «1. Затримання судді чи утримання його під вартою чи арештом здійснюється за згодою Вищої ради правосуддя. У випадку затримання судді в порядку статті 208 цього Кодексу Вищої ради правосуддя повідомляється про це негайно після затримання, але не пізніше двох годин. В такому випадку, якщо Вища рада правосуддя не надає дозвіл на затримання, суддя негайно звільняється». У такий спосіб можна убезпечити сторону обвинувачення від потенційних порушень кримінального процесуального законодавства, яких неможливо уникнути в інший спосіб, при цьому гарантується належний рівень захисту особам, які користуються суддівським імунітетом;

- сформульовано нову редакцію ч. 1 ст. 12 КПК України, де доцільно зазначити, що особливості затримання окремої категорії осіб визначаються Главою 37 КПК України, що дозволить виключити будь-яке подвійне тлумачення існування окремого порядку затримання окремої категорії осіб;

- запропоновано внести зміни до п. 2 абз. 3 ч. 1 ст. 482 КПК України та викласти її в наступній редакції: «2) затримання судді під час або відразу ж після вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, якщо таке затримання є необхідним для попередження вчинення злочину, відвернення чи попередження наслідків злочину, припинення злочину або забезпечення збереження доказів цього злочину. Суддя має бути негайно звільнений, якщо мета такого затримання (попередження вчинення злочину, відвернення чи попередження наслідків злочину, припинення злочину або забезпечення збереження доказів цього злочину) досягнута». У такий спосіб слід чітко передбачити, що затримання судді також

відбувається і для того, щоб зупинити його протиправну поведінку, для чого, як правило, затримання і здійснюється;

- запропоновано внести зміни до п. 2 ч. 1 ст. 277 КПК України та викласти її в такій редакції: «анкетні відомості особи (прізвище, ім'я, по батькові, дату та місце народження, місце проживання, громадянство, відомості, що підтверджують приналежність особи до іншої категорії осіб відповідно до Глави 37 цього Кодексу тощо), яка повідомляється про підозру». У таких спосіб зобов'язати слідчого або прокурора чітко вказувати в письмовому повідомленні про підозру про те, що особа має особливий процесуальний статус відповідно до Глави 37 КПК.

удосконалено:

- визначення підозри у кримінальному провадженні, відповідно до якого підозру можна розглядати як припущення про вчинення певною особою діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, висунуте в порядку, встановленому КПК;

- визначення повідомлення про підозру у кримінальному провадженні, у зв'язку з чим було встановлено, що повідомлення про підозру – це дуальний кримінальний процесуальний акт, який включає в себе процесуальне рішення щодо необхідності залучення особи до кримінального провадження в якості підозрюваного через сформоване у сторони обвинувачення припущення про вчинення такою особою діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, а також сукупність дій, які необхідні для донесення сутності підозри до відповідної особи;

- перелік критеріїв достатності доказів при повідомленні особі про підозру, до яких доцільно відносити: 1) достатність доказів для того, щоб переконати «об'єктивного спостерігача» в тому, що особа, про яку йдеться, могла вчинити кримінальне правопорушення; 2) факт затримання особи на місці вчинення кримінального правопорушення;

- перелік особливих процедур здійснення кримінального провадження щодо окремої категорії осіб: 1) особливості початку досудового розслідування; 2) особливості повідомлення про підозру; 3) особливості затримання окремої категорії

осіб; 4) особливості обрання до окремої категорії осіб запобіжних заходів; 5) особливості визначення слідчого судді у кримінальному провадженні щодо окремої категорії осіб; 6) особливості проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих розшукових (дій); 7) особливості інформування державних та інших органів чи службових осіб про обрання запобіжного заходу та ухвалення вироку щодо окремої категорії осіб.

набуло подальшого розвитку:

- доктринальне тлумачення повідомлення про підозру як окремого юридичного явища, яке має дуальну природу і повинно одночасно розглядатися і як процесуальне рішення, і як процесуальна дія. Повідомлення про підозру як рішення отримує свою об'єктивізацію в документі, який має назву «письмове повідомлення про підозру» і вимоги до якого зазначені в ст. 277 КПК України. Проте лише таке рішення не створює юридичних наслідків до того, як зміст письмового повідомлення про підозру не буде донесено до адресата (або коли не будуть виконані всі можливі процесуальні дії для такого донесення), тобто коли письмове повідомлення про підозру не буде вручено особі, що і є третім етапом здійснення повідомлення про підозру;

- виокремлення специфічних ознак повідомлення про підозру, до яких було віднесено: 1) повідомлення про підозру є кримінальним процесуальним актом; 2) повідомлення про підозру є дуальним поняттям, адже одночасно є і рішенням, і дією; 3) повідомлення про підозру в якості рішення визначає припущення про наявність підозри у кримінальному провадженні; 4) повідомлення про підозру в якості процесуальної дії передбачає весь спектр дій, які передбачають донесення змісту письмового повідомлення про підозру до відповідного адресата;

- наукове обґрунтування щодо відсутності уніфікованих критеріїв для визначення кримінального провадження щодо окремої категорії осіб в якості особливого порядку здійснення кримінального провадження, адже законодавець не встановлює в Главі 37 КПК України певну єдину сукупність норм або єдину процедуру, яка однаково застосовується до всіх осіб, які передбачені в ст. 480 КПК України.

Дисертація виконана українською мовою.

За змістом дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою КМУ від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом МОН України від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Здобувачка має 6 наукових публікацій, у тому числі: 4 статті, опубліковані у наукових фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України, а також 2 тези доповідей на наукових, науково-практичних конференціях:

1. Ренкас А.А. Суб'єкти здійснення письмового повідомлення про підозру окремій категорії осіб. *Право і суспільство*. 2023. № 6. С. 471-476.
2. Ренкас А.А. До питання підстав повідомлення особі про підозру. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2023. Том 34 (73). № 6. С. 266-271.
3. Ренкас А.А. Щодо оцінки категорії «достатність доказів» як одна з підстав повідомлення особі про підозру. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 3. С. 627-629.

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти) та висловили зауваження:

Лариса АРКУША, доктор юридичних наук, професор, завідувачка кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової діяльності Національного університету «Одеська юридична академія», приєдналася до тих висновків, що були зроблені членами разової спеціалізованої вченої ради та поділилася враженням від роботи та самого захисту. Привітала наукового керівника та кафедру кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія», яка здобула нового колегу, що може підвищити якість навчального процесу, що буде цікавим, оскільки є поєднання практики і теорії, що є дуже

важливим, оскільки навіть у відповідях розглядалися ті питання, що є актуальними і підтверджуються новинами, оскільки комусь повідомляється про підозру, хтось це оскаржує, тобто це такий процес, який повторюється та, на жаль, кожного дня спостерігаються ті положення, які доволі вдало надано та подано в роботі. Зосередила увагу на тому, що ті всі питання, які ставилися, мають дискусійний характер та жодним чином не зменшують якість роботи та не применшують отриманих внаслідок дослідження висновків. Окрім побажання щодо монографії, запропонувала підготувати методичні рекомендації, які можуть бути використані не лише в навчальному процесі а й в роботі колег здобувачки, де буде поєднана не лише теоретична складова, а й практична. Позитивно відмітила запропоновані зміни до діючого законодавства. Наголосила, що від захисту та роботи залишилося приємне враження та здобувачка заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Вадим ПОЖАР, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія», зауваження та дискусійні положення виклав у наданій рецензії та оголосив під час виступу, у дискусії підтримав офіційних опонентів та доєднався до їх слів, що дійсно авторка відбулася як науковець, про що свідчить і володіння темою, і відповіді на запитання, і пропозиції щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства. Побажав продовжувати наукову діяльність і з урахуванням пропозицій та запитань, які було висловлено під час захисту, можна викласти матеріал у майбутній монографії та продовжити активну наукову діяльність. Підсумував, що дисертантка здобула необхідні навички, освоїла методологію наукового дослідження та заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Віктор ЗАВТУР, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія», зауваження та дискусійні положення виклав у наданій рецензії та оголосив під час виступу, у дискусії приєднався до думок колег, підкреслив, що рівень захисту демонструє те, що дисертантка здатна вести на високому рівні

наукову дискусію, володіє методологією наукової діяльності. Побажав написати монографічне дослідження та підтвердив свій висновок, що Ренкас Анастасія Анатоліївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Ганна ТЕТЕРЯТНИК, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального процесу та криміналістики Одеського державного університету внутрішніх справ, зауваження та дискусійні положення виклала у наданому відгуку та оголосила під час виступу, у дискусії зазначила, що дуже цікаво під час захисту слухати саме практичних працівників, оскільки вони «з землі» можуть спостерігати ті проблеми, які мають місце не лише з теорії, а й з практики, тому почувши біографію дисертантки та її виступ, вказала, що здобувачка оволоділа науковою методологією, а ті проблеми, які було висвітлено в дисертаційному дослідженні, авторка знає «не за чутками» та не лише з теорії, незважаючи на те, що здобувачка та науковий керівник взяли за таку складну та малорозроблену тематику в доктрині кримінального процесу. Вказала, що впевнений виступ дисертантки, її впевнені відповіді на запитання, зауваження офіційних опонентів, рецензентів та голови разової спеціалізованої вченої ради свідчать про те, що здобувачка відбулася як науковець на тому етапі, який дозволяє говорити про можливість присвоєння їй ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право». Побажала не зупинятися на досягнутому та в подальшому реалізувати зазначені в роботі ідеї в монографії.

Олена КОСТЮЧЕНКО, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри кримінального процесу та криміналістики Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, зауваження та дискусійні положення виклала у наданому відгуку та оголосила під час виступу, у дискусії зазначила, що Анастасія Анатоліївна показала високий рівень знань законодавства, теоретичних джерел, судової практики, міжнародних документів, володіння матеріалом як теоретик права, як практик, констатувала, що дисертантка набула високий рівень як теоретичних знань, так і рівень їх вдосконалення практичного характеру, підвела підсумок, що дисертантка

відбулася як науковець і рівень представленого наукового дослідження відповідає всім вимогам, які ставляться до дисертаційних робіт на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право», підкреслила, що робота оформлена належним чином, авторка дуже добре володіє темою, відповідала на питання членів разової ради. Зробила висновок, що дисертантка відбулася як науковець і вже є не лише практичним працівником, але і може поповнити ряди науковців та викладачів, побажала за результатами захисту попрацювати над монографією.

Результати відкритого голосування:

«За» - 5 членів ради,

«Проти» - немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Анастасії РЕНКАС ступінь доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова
разової спеціалізованої вченої ради

Лариса АРКУША